

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Název projektu: Zvýšení adaptability zaměstnanců organizací působících v sekci kultura

Název kurzu: Seminář pro knihovníky a informační pracovníky –

Inovační knihovnický kurz

Modul 3: Služby Referenční služby a elektronické informační zdroje –

databáze elektronických informačních zdrojů, discovery systémy, rozvoj virtuálních referenčních služeb

Tento projekt je financován z Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a ze státního rozpočtu ČR.

NTK

50°6'14.083"N, 14°23'26.365"E

Národní technická knihovna
National Technical Library

210 mm

Elektronické informační zdroje a další služby VRS

NTK

50°6'14.083"N, 14°23'26.365"E
Národní technická knihovna
National Technical Library

210 mm

Ptejte se knihovny

<http://www.ptejteseknihovny.cz/>

- kooperativní projekt
- inspirace QuestionPoint, Ask a Librarian
- možnost pasivního (jen logo na stránce) nebo aktivního zapojení
- SW – Open Source Plone, plus vlastní vývoj NK ČR (archivy), e-mail
- Asynchronní služba, do 48 hodin reakce

Elektronické informační zdroje (EIZ)

- v ČR masivní nástup rok 2000 - dotační programy MŠMT ČR
- databáze vědeckých časopisů
- Web of Science
- ProQuest
- ...další
- cca 2005 - masivní nástup vědeckých e-book
- cca 2009 – masivní nástup e-book pro mobilní zařízení

NTK

50°6'14.083"N, 14°23'26.365"E
Národní technická knihovna
National Technical Library

210 mm

Zpřístupnění EIZ

- záznamy do katalogu: ruční zápis, import v MARC21 formátu, import ze znalostních databází (SFX)
- institucionální portály EIZ
- souborný katalog The Elektronische Zeitschriftenbibliothek (EZB)
- znalostní databáze služby SFX (omezený počet prvků metadat)
- velký index discovery systémů (průběžné indexování obsahu, přístup přes API)

Licence EIZ

- konsorcionální smlouvy
- vazby na strukturu i objem tištěných předplatných
- obchodní jednání o ceně, nejde o nákup z katalogu
- trvalé i dočasné bonusy
- specifika licenčních smluv
  - Autorský zákon - paragraf 46, odst. 1: „oprávnění k výkonu práva dílo užit, ato k jednotlivým způsobům užití nebo ke všem způsobům užití“
  - vzdálený přístup
  - elektronická nebo tištěná MVS
  - práva přístupu k archivům po skončení platnosti smlouvy

NTK

50°6'14.083"N, 14°23'26.365"E
Národní technická knihovna
National Technical Library

210 mm

Institucionální portály EIZ

- Evidence podle databází, oborů, titulů
- možnost přizpůsobit konkrétní klientele
- možnost zahrnout do individuální i hromadné informační gramotnosti
- pomůcka při telefonických referenčních službách
- možnost zahrnout i Open Access zdroje
- např. Portál elektronických zdrojů Univerzity Karlovy

<http://bi.cuni.cz>

- komerční nástroje např. Verde (ExLibris, Seriál Solution)
- SVI Fyziologického ústavu Akademie věd ČR
- http://www.biomed.cas.cz/fgu/knihovna/ezdroje_uvod.html

NTK

50°6'14.083"N, 14°23'26.365"E
Národní technická knihovna
National Technical Library

210 mm

Dotaz z reálné praxe akademické knihovny, prosinec 2010

Přijde mladý vědec do knihovny:

„Paní knihovnice, já jsem napsal článek, a teď z něj potřebuji udělat impact? Co mám dělat?“

*Znalosti z informační gramotnosti týkající se inf. Zdrojů se často zakládají na návštěvě knihovny na 1. stupni ZŠ.
Služby a smysl EIZ nelze pochopit bez školení.*

NTK

50°6'14.083"N, 14°23'26.365"E
Národní technická knihovna
National Technical Library

210 mm

SFX

- Special Effects
- Univerzita v Gentu, Herber Van de Sompel
- server firmy ExLibris založený na standardu OpenURL
- SFX zdroj - SFX Server - SFX cíl
- Příklad OpenURL
- http://sfx.techlib.cz/sfxlcl3?sid=ALEPH:STK01&genre=&isbn=&issn=1936-0584&date=&volume=&issue=&spage=&aulast=&aufirst=&aunit=&title=Ecohydrology&atitle=&__service_type=&pid=DocNumber=000655919,lp=aleph1,Port=9991

NTK

50°6'14.083"N, 14°23'26.365"E

Národní technická knihovna
National Technical Library

210 mm

Hledání via SFX

- Nevýhoda - nutnost spustit linkovací server - zkratka SFX není mezi veřejností dostatečně známá :-)
- příklad - katalog NTK viz <http://bit.ly/ge40Ru>, ISSN 1936-0584
- kvalita služby odpovídá pečlivosti nastavení, kvalitě metadat

NTK

50°6'14.083"N, 14°23'26.365"E
Národní technická knihovna
National Technical Library

<http://sfx.techlib.cz/sfx/ld3?sid=ALEPH:STK01&genre=&isbn=&issn=1936-0584&date=&volume=&issue=&spage=&aulast=&aufirst=&au>

SFX:
Související odkazy

NTK
50°6'14.083"N, 14°23'26.365"E
Národní technická knihovna
National Technical Library

Detaily: Ecohydrology [1936-0584]

► **Plný text v:**

 [Wiley InterScience 2009 Complete](#)
Dostupné od 1996

► **Dostupnost dokumentu v knihovnách**

 [Elektronická knihovna časopisů \(EZB Regensburg\)](#)

 [Katalog Aleph NTK](#)

 [OCLC WorldCat catalogue](#)

 [Portál Tech \(technické knihovny\)](#)

► **Dostupnost časopisu**

 Impact Factor [Journal Citation Reports](#)

 [Souborný katalog Virtuální polytechnické knihovny](#)

► **Citační informace**

 Impact Factor v [Journal Citation Reports 2009](#)

 Rating v [SCImago Journal & Country Rank](#)

► **Reference**

 Uložit citaci [Citace \(ISO 690\)](#)

 Zpřesnit citaci (např. vybrat konkrétní číslo) - [CitationLinker](#)

 Dostupnost na území ČR - [Jednotná informační brána](#)

► **Webové vyhledávání**

 [Ulrich's Periodicals Directory](#)

 [Česká databáze ISSN](#)

► **Ostatní služby**

 [HELP - Mám dotaz týkající se SFX.](#)

SF
© 2005 SF
Cross

Znalostní databáze, třeba SFX

- Jednotlivé knihovny se snažili tituly zpracovat, dalo jim to práci, ale mělo to smysl :-)
- velké firmy (třeba ExLibris) udělali to samé, jen s větším potenciálem 😊
- distribuované, federativní vyhledávání - např. Metalib - nepřináší požadovanou kvalitu – rychlý vývoj hardware, sw, přináší možnosti inovace služeb

NTK

50°6'14.083"N, 14°23'26.365"E

Národní technická knihovna
National Technical Library

210 mm

Znalostní báze

- záznamy o EIZ, např. tituly časopisů, ISSN
- dotaz je filtrován přes znalostní databázi, kde uživatel (tj. knihovna vlastníčí licenci) označí právo přístupu
- znalostní databázi je možné využít v SFX službě, importovat ji do OPAC knihovny, zpřístupnit samostatně

viz

<http://www.techlib.cz/cs/236-e-casopisy-sfx>

Velký index discovery systémů

- vývoj techniky umožňuje vytvoření velké znalostní databáze
- vyhledávání opět přes znalostní databázi, která však nevzniká externě, ale je automaticky tvořena z INDEXOVANÝCH dat
- v OPAC - INDEXOVÁNY selekční termíny
- v SFX - centrální index obsahuje základní údaje, dodávaný a budovaný dodavatelskou firmou, knihovna více či méně automaticky dodává svá oprávnění
- v Google - INDEXOVÁN obsah stránek

Cíle discovery systémů, nebo Open Web-Scale Discovery Service

- Centrální prohledávání ve všech zdrojích knihovny
- zdroje (lépe řečeno jejich vlastníci) musí toto prohledávání POVOLIT (prodat)
- výsledky vyhledávání - deduplikace, relevance, generování faset, mraků
- přístup k plnému textu, ne jen k záznamu o zdroji
- přímý vstup do služeb (dynamické promítnutí údajů o půjčení, vrácení, umístění knihovnické jednotky)

NTK

50°6'14.083"N, 14°23'26.365"E
Národní technická knihovna
National Technical Library

210 mm

Příklady komerčních discovery systémů

- PRIMO (Ex Libris)
- Summon (Serial Solution)
- EBSCO Discovery (EBSCO)

NTK

50°6'14.083"N, 14°23'26.365"E
Národní technická knihovna
National Technical Library

210 mm

Konsorciu rakouských knihoven Österreichischen Bibliothekenverbundes

- Příklad PRIMO
- <http://search.obvsg.at/OBV>

NTK

50°6'14.083"N, 14°23'26.365"E

Národní technická knihovna
National Technical Library

210 mm

Příklad Summon

- University of Calgary, Library
- <http://library.ucalgary.ca/summon>

NTK

50°6'14.083"N, 14°23'26.365"E

Národní technická knihovna
National Technical Library

210 mm

Příklad EBSCO Discovery

- Nový systém
- firemní prezentace <http://www.ebscohost.com/discovery>
- Např. instalace v Národní a univerzitní knihovně v Lublani, přístupná pouze na heslo, nutný souhlas univerzity i testování, nahlížení

Čím se liší? Velké otázky do velkých výběrových řízení

- Kvalita velkého, obsah, indexu
- Možnost a rychlost přidání lokálních zdrojů (např. v češtině)
- Rychlost aktualizace mezinárodních zdrojů (komerční databáze)
- náročnost na administraci, finanční, personální
- otevřenost nadstavbám - pozor API rozhraní - princip Web 2.0
- pořizovací náklady
- průběžné náklady
- nabídky kooperativních smluv viz příklad [Manuscriptorium Content Available Through EBSCO Discovery Service™ — Digital Documents Related to Historic Books](#)

Web 2.0 a knihovny aneb softwary s otevřeným kódem, vlastní vývoj

Za všechny budiž zmíněny

- VuFind, příklad Moravská zemská knihovny

<http://vufind.mzk.cz/>

Beth - alternativní elektronický katalog knihoven FF, FSS, PedF a ESF MU.

- <http://knihovna.phil.muni.cz/katalog/wiki/about-beth>

NTK

50°6'14.083"N, 14°23'26.365"E

Národní technická knihovna
National Technical Library

210 mm

Ale také nový Kramerius K4

Viz

<http://code.google.com/p/kramerius/wiki/Uvod>

Proč je nutné pro přípravu těchto zdrojů speciální školení?

- Nevýhoda uživatelsky „neviditelných“ nástrojů - uživatel je nevnímá a tudíž si neuvědomuje jejich existenci a možnosti , příklad:
- iniciativa SCOAP3 CERN - Open Access časopisy pro fyziku
- mimo jiné se snaží se získat podporu pro recenzní řízení v Open Access časopisech = impact :-)
- ve výzkumu odpověděli vědci, že často hledají informace pro svou práci v Google, nevnímají však, že Google vstupuje do OA časopisů...

NTK

50°6'14.083"N, 14°23'26.365"E

Národní technická knihovna
National Technical Library

210 mm

Překvapivý výsledek

Lidé chtějí vlídného (zdvořilého) a milého knihovníka, kterého znají a on jim dokáže rychle poradit.

Síla služeb knihovny je

v sociálním/společenském/komunitním rozměru. Je to luxus a je otázkou zda na to máme.... a to platí i ve virtuálním prostředí.

NTK

50°6'14.083"N, 14°23'26.365"E

Národní technická knihovna
National Technical Library

210 mm

Děkuji za spolupráci a pozornost!

Dopsáno 5. 4. 2011

*Kdy se k tomu snímku dostaneme, to jsem tedy sama
zvědavá...*